

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 347.61/64(043.2)

ȚARANU LUDMILA

**ATRIBUTELE DE IDENTIFICARE ALE PERSOANEI FIZICE ȘI
ROLUL ORGANELOR DE STARE CIVILĂ ÎN DOMENIU**

Specialitatea: 553.04 – Dreptul familiei

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Cercetări Juridice al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific:

CEBOTARI Valentina, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Referenți oficiali:

1. COJOCARI Eugenia - doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”;
2. PÎNZARI Veaceslav - doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. COJOCARU Violeta, **președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
2. ROMANDAȘ Nicolai, **secretar științific**, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
3. SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei;
4. BOIȘTEANU Eduard, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți;
5. SOSNA Boris, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova;
6. PLOTNIC Olesea, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
7. SLUTU Nicolae, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova.

Susținerea va avea loc la data de **22 decembrie 2016 la ora 10:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 18.552.01-02 din cadrul **Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei**, pe adresa: MD 2001, Republica Moldova, bd. Ștefan cel Mare, 1, **sala 308**.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 15 noiembrie 2016.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
ROMANDAȘ Nicolai, doctor în drept, profesor universitar, USM

Conducător științific,
CEBOTARI Valentina, doctor în drept, conferențiar universitar, USM

Autor:
ȚARANU Ludmila _____

© ȚARANU Ludmila, 2016

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Studiul realizat constituie o analiză distinctă a identificării persoanei fizice în raporturi familiale, sociale sau juridice, care este evidentă odată cu nașterea, durează pe tot parcursul vieții și încetează cu decesul persoanei.

În contextul tezei de doctorat persoana fizică se individualizează prin intermediul atributelor de identificare, cum sunt numele, domiciliul și starea civilă.

Astfel, starea civilă a persoanei fizice este reglementată de Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, Codul familiei nr. 1316 din 26 octombrie 2000, Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă, care au fost supuse studiului aprofundat pentru a determina competența în materie (fie drept civil, dreptul familiei sau drept administrativ).

În urma examinării cercetărilor doctrinare susținem opinia că materia este de domeniul dreptului familiei. Venim întru susținerea acestei idei din considerentele că lucrarea dată cuprinde studierea aspectelor ce vizează raporturile reglementate de legislația familială, iar organele de stare civilă înregistrează fapte juridice care dau naștere la raporturi juridice familiale.

Printre instituțiile primordiale, care fac parte din ramura dreptului familiei și asupra cărora am atras atenția în lucrarea dată, menționăm: nașterea; stabilirea paternității; condițiile și modalitatea de încheiere, încetare și declarare a nulității căsătoriei; relațiile personale (nepatrimoniale) și patrimoniale născute din căsătorie, rudenie și adopție, schimbarea numelui și/sau a prenumelui, decesul etc.

Respectiv, în studiul de față am accentuat particularitățile proceselor de identificare ale persoanei fizice, prin fixarea atributelor de identificare (nume, domiciliu și starea civilă) în conținutul actelor de stare civilă. Întocmirea actelor de stare civilă servește drept temei pentru apariția sau încetarea persoanei fizice ca subiect de drept, iar înregistrările de stare civilă atestă modificările care intervin pe parcursul vieții ființei umane.

Astfel, întocmirea actelor de stare civilă se realizează în urma apariției unor fapte juridice (naștere, deces, căsătorie, divorț) din viața persoanei fizice, ceea ce dă naștere, modifică sau influențează încetarea drepturilor și obligațiilor, în materie de stare civilă, ale persoanei fizice. Pe când înscrierea mențiunilor pe actele deja întocmite în registrele de stare civilă intervine din necesitatea de a fixa și a face cunoscute schimbările apărute în starea civilă a persoanei fizice. În urma modificării, rectificării sau completării actului de stare civilă, mențiunile, privite sub formă de înregistrări de stare civilă au misiunea de a produce efecte în starea civilă a persoanei fizice.

Totodată, ne-am preocupat de armonizarea utilității practice privind cunoașterea drepturilor și obligațiilor, puse la dispoziție și garantate de lege, care oferă individului

posibilitatea de identificare în diverse raporturi: atât de familie (căsătorie, rudenie, adopție), cât și în cele proprii legăturilor de familie (capacitatea civilă, numele soților și ale copiilor acestora, regimul juridic al bunurilor). Dintr-o perspectivă proprie afirmăm că interpretările respective devin utile, deoarece, în esență, optimizează procesul de reglementare juridică, prin intermediul legislației familiale, a subiectului supus cercetării.

Identificarea persoanei fizice în toate aceste raporturi apare odată cu nașterea, durează pe tot parcursul vieții și încetează cu decesul ei. Nu ne putem imagina evitarea acestor raporturi, întrucât ele intervin independent prin capacitatea de a avea drepturi și obligații.

Pentru început, persoana fizică se individualizează prin numele de familie și prenumele, pe care le dobândește odată cu înregistrarea actului de naștere, ca mai târziu să fie localizată prin intermediul domiciliului. Un alt element, nu mai puțin important pentru identificare, este starea civilă a persoanei susceptibilă de schimbări la încheierea căsătoriei, desfacerea căsătoriei sau decesul soțului. Astfel, de neconceput este faptul că pe durata întregii vieți să nu putem fi identificați în multitudinea de raporturi sociale și juridice din care facem parte.

Studierea instituției atributelor persoanei fizice rămâne mereu o problemă actuală, de un interes teoretic și practic deosebit și datorită numeroaselor cazuri de aplicare în practică a normelor juridice care le reglementează.

Constatăm că în doctrina juridică rolul mijloacelor de identificare ale persoanei fizice este exprimat în felul următor: numele desemnează, domiciliul și reședința situează, iar starea civilă califică persoana fizică.

Elementele de identificare ale persoane fizice interesează studiul pe care îl facem, deoarece acestea fac parte din categoria drepturilor instrinseci ale ființei umane, raportate la drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei fizice. Așadar, numele se caracterizează prin imprescriptibilitate – nu are capacitatea de a fi pierdut prin neuz o perioadă mai mare de timp.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Fiecare membru al societății se implică în raporturi dintre cele mai diverse: familiale, sociale sau juridice, ceea ce denotă, necondiționat, calitatea acestuia de persoană fizică și statutul său civil, care îl caracterizează ca fiind un subiect de drept individual.

O sinteză a studiilor privind persoana fizică și, în special, a atributelor de identificare ale acesteia ar putea fi realizată prin prisma cercetărilor naționale și internaționale în domeniu.

Actualmente, de o mare importanță se bucură studiile savanților specialiști în domeniul vizat și care au servit ca punct de plecare în elaborarea tezei în cauză, printre care îi putem menționa pe: V. Cebotari, V. Pînzari, N. Roșca, I. Trofimov, C. Vrabie, V. Cușnir ș.a.

În ceea ce privește teoreticienii de specialitate din România, subiectul stării civile a fost abordat în lucrările autorilor: I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, M.V. Jakotă, D. Lupulescu, P. Paraschiv, I. Torja, G. Boroii, E. Lupan, E. Chelaru ș.a.

Totodată, în monografiile atestate la temă din Federația Rusă, enumerăm cercetările autorilor: O.A. Krasavcikov (O.A. Красавчиков), V.A. Reasențev (B.A. Рясенцев), O. Nazova (O. Хазова), T.G. Malițman (T.G. Мальцман), S.N. Bratusi (C.H. Братусь), P.E. Orlovski (П.Е. Орловский), S. Lukașevici (C. Лукашевич) ș.a.

În doctrina franceză instituția individualizării persoanei fizice o regăsim tratată în mod special în lucrările autorilor: G. Cornu, J. Carbonnier, M. Planiol, G. Ripert, A. Rouast, F. Ameli, B. Hess-Fallon, A.M. Simon, M. Juglart, A. Piedelièvre ș.a.

Respectiv, lucrările la care am făcut referință în prezenta teză de doctorat abordează diverse aspecte ce vizează instituția individualizării persoanei fizice, însă nici în doctrina străină, nici în cea națională nu există lucrări specializate care ar cerceta complex, problema privind înregistrarea atributelor de individualizare ale persoanei fizice de către organele de stare civilă. Acesta este unul dintre raționamentele datorită căruia am optat pentru respectiva temă de cercetare.

Analiza materialelor științifice în materia de domeniu, publicate atât în țară, cât și peste hotare ne permite să conchidem asupra următoarelor **probleme de cercetare**:

- până la etapa actuală în doctrina juridică nu este consolidat locul instituției înregistrării atributelor de identificare ale persoanei fizice, fiind reglementat, în special, la limita dreptului civil și a dreptului familiei;
- în Republica Moldova se relevă lipsa unor texte doctrinare la capitolul procedurii de înregistrare a actelor de stare civilă de către organele de stare civilă, ci este realizată într-un volum redus, nefiind examinate tendințele actuale în acest domeniu;
- majoritatea savanților în abordarea domeniului atributelor de identificare ale persoanei fizice preferă studierea aspectului material al acesteia, mai puțini cercetează problematica procedurii de înscrierea acestora în conținutul actelor de stare civilă (naștere, căsătorie, divorț, deces, schimbarea numelui și/sau prenumelui);
- la moment nu există o lucrare științifică care să descrie particularitățile exercitării atribuțiilor funcționarilor de stare civilă în cadrul sistemului organelor de stare civilă din țara noastră, ci se atestă doar acoperire legală la acest subiect;
- pornind de la considerentele că „starea civilă” este privită atât ca un atribut de identificare, cât și ca un drept al persoanei fizice, atestăm lipsa unei definiții distincte pentru termenul de „starea civilă”, ci doar, aleatoriu, abordarea teoretică a acestuia.

Baza normativă a cercetării o reprezintă legislația ce conține norme de drept care reglementează relații sociale cu privire la atributele de identificare ale persoanei fizice și starea civilă, precum: Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă și Instrucțiunea cu privire la modul de înregistrare a actelor de stare civilă, aprobată prin Ordinul Departamentului Dezvoltării Informaționale nr. 4 din 21 ianuarie 2004 pe de o parte, iar pe de alta, dispozițiile din: Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002, privind înregistrarea de stat a actelor de stare civilă; regimul juridic al bunurilor soților, precum și prevederile din Codul familiei nr. 1316 din 26 octombrie 2000, privind drepturile și obligațiile personale ale soților; relațiile juridice dintre părinți și copii etc. Respectiv, am realizat un studiu comparat cu legislația altor state, cum ar fi: România, Federația Rusă, Ucraina, Turcia etc.

Baza practică a cercetării efectuate include analiza activității profesionale, desfășurate de către autor, atât în cadrul Oficiului Stare Civilă mun. Bălți, cât și în cadrul Serviciului Stare Civilă al Ministerului Justiției al Republicii Moldova, ceea ce presupune exercitarea atribuțiilor de stare civilă în domeniu: participare la elaborarea proiectelor de acte normative și a scrisorilor metodice; întocmirea actelor de stare civilă (naștere, căsătorie, divorț, schimbarea numelui și/sau prenumelui, deces); recepționarea cererilor și organizarea dosarelor de transcriere, rectificare, reconstituire, anulare și de întocmire ulterioară a actelor de stare civilă; eliberarea certificatelor (duplicatelor) de stare civilă; înregistrarea solemnă a căsătoriilor ș.a.

Scopul prezentei lucrări este înfăptuirea unei cercetări, de esență, a instituției atributelor de identificare ale persoanei fizice, orientându-ne spre identificarea persoanei fizice prin nume, domiciliu și starea civilă. Analizând prevederile legislației actuale și concepțiile doctrinare, ne-am propus să completăm literatura juridică de specialitate cu un studiu care să reflecte modalitatea de constituire a organelor de stare civilă, procesul de înregistrare a actelor de stare civilă, precum și particularitățile exercitării atribuțiilor de serviciu de către funcționarii de stare civilă.

Cercetarea scopului descris ne determină să stabilim **obiectivele tezei** propuse atenției, care rezidă în următoarele:

- a analiza numele, domiciliul și starea civilă ca fiind atribute indisolubile ale persoanei fizice, reglementate de mai multe acte normative din diferite ramuri de drept și a argumenta apartenența acestora la dreptul familiei, în care persoana fizică participă ca subiect al diferitor raporturi juridice familiale;
- a studia și a delimita noțiunile de „acte de stare civilă” și „înregistrări de stare civilă”;
- a preciza și expune amănunțit „starea civilă”, sub două aspecte: ca mijloc de identificare a persoanei fizice și ca înregistrări întocmite de organele de stare civilă;

- a examina rolul organelor de stare civilă în înregistrarea actelor de stare civilă care servesc drept probe la identificarea persoanei fizice.

Metodologia cercetării științifice. Pentru a fortifica cercetarea efectuată asupra atributelor de identificare ale persoanei fizice și a rolului organelor de stare civilă au fost examinate studiile în domeniu din punct de vedere istoric, analitic, comparativ și cantitativ-calitativ. Realizarea lucrării a fost efectuată în conformitate cu Ghidul privind perfectarea tezelor de doctorat și a autoreferatelor, aprobat prin Hotărârea Comisiei de Atestare a CNAA, nr. AT03/11 din 23.04.2009.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în faptul că reprezintă o cercetare minuțioasă a activității organelor de stare civilă în determinarea naturii juridice și caracterelor juridice ale atributelor de identificare ale persoanei fizice. Studiul efectuat conferă acestei instituții o importanță deosebită, fiind tratată sub diverse aspecte: atât ca atribute (calități), cât și ca înscrisuri (acte de stare civilă) de individualizare ale persoanei fizice. Elementul novator se exprimă prin studierea tendințelor actuale în activitatea organelor de stare civilă, însoțită de abordarea unor spețe care reflectă probleme atestate în procesul de înregistrare de stat a actelor de stare civilă și totodată, căile de soluționare ale acestora.

Problema științifică rezidă în determinarea particularităților ce vizează procesul de înregistrare a atributelor de identificare ale persoanei fizice (numele, domiciliul, starea civilă) de către organele de stare civilă, având ca efect stabilirea locului și rolului actelor de stare civilă în materia dreptului privat al Republicii Moldova. Aceasta ne-ar permite de a demonstra necesitatea studierii instituției înregistrării actelor de stare civilă de către teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului familiei, în conjunctura în care aceștia au ca sarcină de a fixa acele acte și fapte juridice care creează, modifică sau sting, în condițiile legii, starea civilă a persoanei fizice.

În urma investigației efectuate, depistării unor lacune în legislație și practică, a fost creată o bază teoretică cu propuneri *de lege ferenda*, în scopul perfecționării și completării cadrului legislativ.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării rezidă în dezvăluirea semnificației atributelor de identificare ale persoanei fizice și ale organelor de stare civilă în domeniul de specialitate supus cercetării. Astfel, în prezenta lucrare sunt analizate aspectele intrinseci din doctrină în materia respectivă. Însemnătatea teoretică constă în studierea procedurii de înregistrare a actelor de stare civilă, acestea fiind pilonii primordialii în individualizarea persoanei fizice, precum și cercetarea conceptelor de stare civilă, a pseudonimului și poreclei, care nu cunosc o tratare amplă în literatura de specialitate.

În decursul elaborării tezei de doctorat au fost supuse unor interpretări amănunțite cele mai recente și valoroase lucrări doctrinare din domeniul teoriei și practicii dreptului civil și al dreptului familiei din Republica Moldova, România, Federația Rusă, Franța etc., acestea reprezentând suportul unei cercetări autentice a problemelor identificării persoanei fizice, precum și menirea organelor de stare civilă din domeniu.

Respectiv, concluziile și propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi eficiente în ameliorarea legislației din domeniu. Studiul de față poate fi folosit în procesul de instruire a cercetătorilor de domeniu.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere.

- Atributele de identificare – numele, domiciliul și starea civilă le posedă persoanele fizice în mod egal. Acestea desemnează, în mod indubitabil, atât trăsături morale, cât și intelectuale pe care trebuie să le dețină fiecare individ, fiind imposibilă existența acestora, exercitarea drepturilor civile, familiale și răspunderea pentru obligațiile respective.

- Se bucură de o reglementare deosebită acele relații de familie, precum raporturile izvorâte din căsătorie, rudenie, adopție și cele analogice legăturilor de familie, care au condiționat apariția unei ramuri de drept autonome. Nu negăm faptul că dreptul familiei este în legătură indisolubilă cu dreptul civil, deoarece au ca bază instituții comune: actele de stare civilă; capacitatea civilă, numele soților și ale copiilor acestora; regimul juridic al bunurilor acestora etc. Deducem faptul că, după importanța instituțiilor reglementate de dreptul familiei, atât pentru fiecare individ în parte, cât și în genere pentru societate, a apărut necesitatea stringentă a unor reglementări specifice în domeniu, care să evidențieze trăsături distincte, scopul fiind unic – de a sprijini și consolida familia.

- Înregistrarea actelor de stare civilă este funcția de bază înfăptuită de către organele de stare civilă, însă în literatura de specialitate nu regăsim o tratare specială a acestei instituții, noi asumându-ne sarcina în această teză să dezvăluim rolul major al acesteia, care, prin procesul de înregistrarea actelor de stare civilă, face posibilă evidența și controlul asupra populației, reprezentând astfel unul dintre factorii hotărâtori în analiza privind perpetuarea și dezvoltarea socială a speciei umane.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile, recomandările și propunerile din lucrarea dată pot fi utilizate la modificarea și completarea legislației în vigoare a Republicii Moldova, la întregirea literaturii naționale de domeniu, precum și la utilizarea în activitatea didactică din instituțiile de învățământ, dar și la dezvoltarea științei în domeniul identificării persoanei fizice și ale organelor de stare civilă.

Actualmente, propunerile din teza de doctorat au fost depuse în adresa Serviciului Stare Civilă a Ministerului Justiției, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Academia de Administrare Publică ș.a., drept convingere a faptului că propunerile *de lege ferenda* vor fi luate în considerare la aplicarea în practică, din partea acestor organe au fost eliberate acte de implementare.

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei. Rezultatele investigațiilor efectuate au fost prezentate și aprobate în cadrul unor conferințe atât naționale, cât și internaționale, care își găsesc oglindire în studii publicate în reviste științifice din RM și de peste hotare.

În perioada septembrie 2014 – iulie 2015 autorul a urmat studiile în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, prin intermediul Programului ERASMUS MUNDUS. În urma acestui schimb academic a fost studiat un vast material referitor la tema aleasă, ceea ce a constituit un suport semnificativ în realizarea tezei de doctorat.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele obținute sunt: 5 articole științifice publicate în reviste, 16 comunicări științifice publicate în materialele conferințelor naționale și internaționale (total 8,24 c.a.).

Volumul și structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 222 de titluri, 158 de pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 21 de lucrări științifice menționate supra.

Cuvinte-cheie: persoană fizică, atribute de identificare, organe de stare civilă, nume de familie, prenume, domiciliu, drepturile copilului, adopție, subiect de drept, capacitate juridică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** susținem actualitatea și importanța problemei abordate; elucidăm scopul și obiectivele tezei; expunem noutatea științifică a rezultatelor obținute; venim cu idei noi privind importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; enumerăm rezultatele obținute.

În **Capitolul 1**, intitulat „**Analiza situației științifice în domeniul de cercetare**”, atestăm caracterul teoretic, dedus prin sinteza doctrinei de specialitate națională și internațională, în care este investigat nivelul de cercetare al temei. Studiul acestui capitol s-a bazat pe o serie de surse științifico-bibliografice care conțin importante aspecte privind tematica abordată în teză. Analiza materialului bibliografic a creat condiții optime pentru formularea sarcinilor cercetării științifice a instituției persoanei fizice. Totodată, am supus studiului instituții de o însemnătate deosebită, cum ar fi: familia, căsătoria, rudenia și afinitatea, filiația, ocrotirea părintească, adopția etc.

Explorarea unui vast material bibliografic ne îndreptățește să afirmăm că atributele de identificare ale persoanei fizice constituie nu numai un drept, ci și o cerință generală și permanentă. Aceasta ne-a determinat să acordăm o atenție deosebită cercetării instituției în cauză pentru a dezvălui adevăratele ei dimensiuni, precum și cele mai valoroase aspecte ale ei. Procesul de identificare a persoanei fizice este unul deosebit de complex și totodată individual pentru fiecare individ în parte, deoarece privește datele biografice transpuse în actele de stare civilă absolut necesare pe toată durata vieții sale.

Unii autori, cum ar fi B. Hess-Fallon și A. M. Simon, sunt de părere că persoana fizică poate fi identificată prin următoarele: starea civilă, nume, domiciliu și naționalitate. Observăm că aceasta este o concepție aparte, fiindcă naționalitatea, ca atribut de identificare, este mai rar întâlnită în literatura de specialitate [24, p. 82]. Naționalitatea, în opinia noastră, nu este un element de identificare, ci doar apartenența unei persoane la un grup etnic.

Într-o altă accepțiune, expusă de profesorii M. Juglart, A. Piedelièvre și S. Piedelièvre, ca atribute de identificare ale persoanei fizice sunt: numele, domiciliul, starea civilă și capacitatea juridică [25, p. 185].

Totodată, într-un context aparte autorul V. Cebotari a supus studiului unele probleme stringente ale dreptului familiei, precum și unele materiale ale practicii judiciare în care a fost abordată tematica înregistrării de stat a actelor de stare civilă. Respectiv, au fost analizate caracterele juridice ale stării civile, precum și elementele esențiale ale înregistrărilor de stare civilă. Autorul subliniază că actele de stare civilă pot fi folosite ca mijloc de probă privind înregistrările de stare civilă. Fiind înscrisuri autentice, actele de stare civilă au puterea doveditoare a oricărui înscris autentic prevăzut de lege până la proba contrară [5, p. 73].

Un studiu aparte este și lucrarea *Dreptul familiei*, al cărei autor V. Pînzari a cercetat o serie a instituțiilor primordiale: căsătoria, rudenia și afinitatea, filiația firească și adoptivă, protecția drepturilor copilului, obligația legală de întreținere și reproducerea umană asistată medical, ultima fiind de dată recentă. Urmând cercetarea în cauză, putem constata că, deși autorul nu a realizat un studiu separat privind actele de stare civilă, pe parcursul lucrării este subliniat că mecanismul de întocmire a actelor de stare civilă și certificatele eliberate pe baza actelor respective sunt probele care servesc dovadă a calității de subiect de dreptul familiei.

Astfel, persoanele fizice apar în cadrul raporturilor de familie fie în calitate de soți, părinți, copii, adoptatori sau adoptați, rude sau afini, tutore sau curator etc. Dreptul familiei este cel care stabilește ce condiții trebuie să îndeplinească o persoană pentru a dobândi calitățile menționate supra [16, p. 28].

Realizând o cercetare amplă a subiectului supus investigației, profesorul T. G. Malițman constată că exactitatea informațiilor, cuprinse în actele de stare civilă, are o mare însemnătate. Actele de stare civilă, precum și certificatele de stare civilă eliberate în temeiul acestora sunt acele acte care, pentru instanțele de judecată, birourile notariale, organele de asistență socială și altele, constituie dovezi incontestabile: pentru soluționarea diverselor probleme cu privire la plata pensiei de întreținere, pentru transmiterea dreptului de moștenire, pentru stabilirea pensiei și altele. Din aceste considerente este extrem de semnificativ ca actele de stare civilă să reflecte realitatea. Cu toate acestea, există situații când apare necesitatea de a face rectificări în actele de stare civilă, din motiv că în acestea s-au depistat inexactități sau neconcordanțe sau pentru că evenimentele care au urmat în viața persoanelor au cauzat schimbarea numelui, stabilirea unor noi legături de rudenie și altele. Astfel de fapte juridice ca adopția, înregistrarea căsătoriei mamei singure cu persoana care recunoaște paternitatea față de copil, schimbarea numelui de familie sau a prenumelui în conformitate cu legea trebuie să atragă modificarea actului de stare civilă. În alte cazuri se constată că actul de stare civilă a fost întocmit incorect nu pentru că, pe lângă acordul declarantului sau al funcționarilor organului de stare civilă, a fost comisă eroarea, dar pentru că persoana a ascuns la momentul întocmirii actului adevărata stare a lucrurilor și ca rezultat a fost întocmit actul care, potrivit legii, nu putea fi realizat. În asemenea cazuri este necesară anularea, dar nu modificarea actului de stare civilă (necomunicarea impedimentelor existente la înregistrarea căsătoriei, hotărârea instanței de judecată privind desfacerea căsătoriei sau depistarea existenței actului de stare civilă reconstituit, în timp ce în arhiva organului de stare civilă se păstrează actul de stare civilă prim) [28, p. 83-84].

Atragem atenția și asupra actelor de stare civilă, care cuprind două feluri de enunțuri: unele exprimă conținutul declarațiilor făcute de către părți, iar altele exprimă constatările personale ale funcționarului de stare civilă. Primele se consemnează în actul de stare civilă în baza declarațiilor făcute de persoanele care au această obligație legală, fără a putea fi verificate prin propriile simțuri ale funcționarului de stare civilă (data nașterii copilului, numele părinților copilului născut, data decesului persoanei fizice etc.). Pe când constatările personale ale funcționarului public sunt rezultatul sesizărilor și verificărilor făcute personal de către acesta (identitatea și domiciliul persoanelor fizice, declarațiile, precum și acordul acestora la încheierea actului de stare civilă) [14, p. 21].

În doctrina rusă distingem o tratare a stării civile redată de S. N. Bratusi și P. E. Orlovski în *Comentariile codului familiei și căsătoriei*, care susțin că cele mai importante evenimente în viața omului, având relevanță nu doar pentru sine, ci și pentru societate, pentru stat, trebuie să fie fixate și înregistrate de organele de resort. Asemenea evenimente constituie începutul și sfârșitul

vieții omului (nașterea și decesul), întemeierea familiei (căsătoria) și rupțura acesteia (divorțul), anularea căsătoriei, stabilirea paternității, adopția și schimbarea numelui [26, p. 199-200].

Corectitudinea, exactitatea și promptitudinea înregistrării acestor evenimente conduc la apărarea drepturilor personale și patrimoniale ale cetățenilor sau, prin intermediul acestora, se poate stabili, spre exemplu, legătura de rudenie în cadrul unei familii etc. Nu mai puțin importantă este stabilirea concretă privind data nașterii pentru aprecierea dacă persoana a atins sau nu majoratul, dacă este pasibilă de răspundere contravențională sau penală, dacă este aptă de a satisface serviciul militar etc. Schimbarea numelui, deși nu atrage după sine apariția sau încetarea anumitor drepturi și obligații, în afară de apariția dreptului de a se prezenta cu un nume nou și încetarea dreptului de a se folosi de numele atribuit la naștere, are importanță pentru individualizarea cetățeanului ca subiect de drepturi și obligații. Înregistrarea acestui tip de schimbare a numelui are importanță întru reglementarea actelor permise până la această schimbare a numelui și stabilirea legăturilor de rudenie, dobândirea studiilor, stabilirea stagiului de muncă și altele [26, p. 199-200].

În acest context, în doctrina românească există o abordare multilaterală a persoanei fizice – subiect de drept. Doctrinarii E. Lupan și S. Sztranyiczki susțin că individul este omul, iar omul pentru știința dreptului înseamnă persoana. Dreptul stabilește condițiile în care omul, ca persoană, devine subiect de drept și își exercită drepturile și își execută obligațiile născute în cadrul raporturilor juridice [13, p. 3-4].

În opinia autorului M. B. Cantacuzino, noțiunea de personalitate nu constituie o creațiune a naturii, ci un concept juridic izvorât, ca toate conceptele juridice, din experiența vieții sociale, și supus ca atare acelei aprecieri colective, acelei limitări și reglementări care e caracteristică ordinii juridice, adică normelor de drept pozitiv [4, p. 44].

Subliniem că baza metodologică aplicată la realizarea lucrării noastre a inclus studierea și analiza aprofundată, evaluativă și selectivă a bibliografiei de specialitate, a studiilor și rapoartelor de cercetare, a surselor electronice de informație, a publicațiilor și a articolelor științifice, a analizelor critice și a rezultatelor practice ale mai multor conferințe și seminare internaționale și naționale în domeniul subiectului studiat. Totodată, studierea complexă a bibliografiei ce abordează tema acestei teze de doctorat am efectuat-o în vederea expunerii cât mai argumentate și obiective a conceptelor fundamentale.

În acest context, la analiza literaturii științifice la tema tezei, pe perioada ultimilor cinci ani, aflăm că în RM nu am identificat o lucrare care ar fi abordat, în special, aspecte privind numele, domiciliul și starea civilă ale persoanei fizice, aceste subiecte fiind studiate în diverse

contexte, nefiind accentuate natura juridică, caracterele juridice sau categoriile conceptuale ale acestora.

Din aceste considerente, în lucrarea de față sunt evidențiate abordări teoretice și tendințe generale în RM în materie de stare civilă. Focusarea asupra modalității de înregistrare a actelor de stare civilă prin înscrierea atributelor de identificare ale persoanei fizice face posibilă accentuarea rolului organelor de stare civilă în domeniul dat. Luând în considerare cele expuse, menționăm că în conținutul capitolului trei din teza dată, am supus cercetării cele mai relevante și de interes sporit aspecte privind procedura de înregistrare a actelor de stare civilă.

În **Capitolul 2**, intitulat **„Concepte juridice privind persoana fizică și atributele de identificare ale acesteia”**, sunt cercetate aspecte relevante privind noțiunea legală a persoanei fizice și a atributelor de identificare, natura juridică, caracterele juridice, precum și unele aspecte privind pseudonimul și porecla, care au fost interpretate cu scopul de a umple golul doctrinar. În acest capitol ne preocupăm de armonizarea utilității practice privind cunoașterea drepturilor și obligațiilor, puse la dispoziție și garantate de lege, care oferă individului posibilitatea de identificare în diverse raporturi: atât de familie (căsătorie, rudenie, adopție), cât și în cele proprii legăturilor de familie (capacitatea civilă, numele soților și ale copiilor acestora, regimul juridic al bunurilor acestora). Dintr-o perspectivă proprie afirmăm că interpretările respective devin utile, deoarece, în esență, optimizează procesul de reglementare juridică a subiectului supus cercetării.

În viața juridică, oamenii apar în raporturile dintre ei ca titulari de drepturi și purtători de obligații, fie individual, când vorbim de persoana fizică, fie organizat în condițiile legii ca o entitate distinctă de persoana fiecăruia dintre constituenții acesteia [12, p. 7].

Autorul O. A. Krasavcikov privește capacitatea de a avea drepturi și obligații ca fiind posibilitatea juridică a cetățeanului de a fi participant la toate relațiile juridice permise de lege [27, p. 98-99].

Persoana fizică - individul uman considerat în mod singular în calitatea sa de subiect de drept, se bucură de capacitate de exercițiu și de capacitate de folosință, în condițiile legii [17, p. 667].

O definiție expresă a persoanei fizice o găsim în art. 17 din C. civ. al RM, potrivit căruia „persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile” [7].

Autorii I. Dogaru și S. Cercel susțin că a „identifica” persoana fizică înseamnă a „constata identitatea” acesteia, a individualiza omul în societate, în ansamblul relațiilor sociale la care ia parte. Această problemă apare pe tot parcursul vieții omului și nu numai în viața sa juridică, ci și în cea „extrajudiciară” [9, p. 140-141].

Omul are vocația de subiect de drept în toate ramurile de drept și, în consecință, identificarea lui este necesară și se face în toate aceste ramuri, așa încât, în domeniul dreptului, identificarea este atotcuprinzătoare. Sistemul juridic nu poate admite, în desfășurarea obișnuită a circuitului civil, „tăinuirea identității”, așa încât „anonimatul” constituie aici o excepție. Desemnarea concretă a titularului dreptului subiectiv ori a subiectului ținut de executarea obligației înseamnă, în fapt, identificarea sa. Prin identificarea persoanei fizice se înțelege individualizarea omului, adică determinarea poziției sale, stabilirea identității sale, în viața juridică [9, p. 108].

În acest context, este primordial de menționat faptul că identificarea omului este o necesitate generală și permanentă. Este o necesitate **generală** pentru că individualitatea omului se realizează în toate raporturile juridice la care participă, adică în toate ramurile de drept.

Este, însă, și o necesitate **permanentă**, întrucât omul, de la naștere și până la moarte, participă încontinuu la cele mai diferite raporturi civile (și nu numai civile).

Mai trebuie subliniat că necesitatea identificării persoanei fizice este atât de ordin general, obștesc, cât și de ordin personal, individual.

Necesitatea individualizării este de ordin **general, obștesc** în sensul că societatea însăși are interesul ca fiecare componentă a ei să poată fi identificată în multiple raporturi juridice la care participă. Totodată, această nevoie este și de ordin **personal** sau **individual** pentru că fiecare om, în calitatea sa de participant la diversitatea raporturilor de drept, este direct interesat să se poată individualiza în aceste raporturi [22, p. 216].

În studiul actual, un impact cu o semnificație deosebită asupra identificării persoanei fizice a avut dintotdeauna atât dreptul familiei, cât și dreptul civil. Dreptul familiei are ca sarcină reglementarea relațiilor familiale prin normele stabilite și adaptate la situații concrete, cum ar fi: regimul legal al bunurilor soților care, conform art. 19 alin. (2) din C. fam. al RM, „acționează în măsura în care nu este modificat de contractul matrimonial”. Totodată, art. 371 alin. (2) din C. civ. al RM prevede: „Orice bun dobândit de soți în timpul căsătoriei se prezumă proprietate comună în devălmășie pînă la proba contrară”. Din cele relatate constatăm cu certitudine faptul că regimul legal al bunurilor soților nu poate fi reglementat doar de ramura de dreptul familiei, ci este neapărat necesară intervenția normelor de drept civil, bunăoară pentru a soluționa litigiile apărute. Acesta constituie doar un exemplu din multitudinea situațiilor existente de acest fel. Considerăm elocventă interacțiunea acestor două ramuri de drept în reglementarea relațiilor familiale.

În conformitate cu prevederile art. 28 alin. (1) din C. civ., „Orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobândit potrivit legii”. Legiuitorul a considerat că acest mijloc de

identificare este unul primordial, stabilind prin art. 29 alin. (3) din C. civ.: „Cel care utilizează numele altuia este răspunzător de toate confuziile sau prejudiciile care rezultă. Atât titularul numelui, cât și soțul sau rudele lui apropiate pot să se opună acestei utilizări și să ceară repararea prejudiciului”.

Rolul numelui îl desprindem nu doar din reglementările legislației, ci și din studiile doctrinare care au arătat că utilizarea numelor în cadrul societății umane se pierde în negura istoriei. În intenția de a face o clară distincție între membrii unei comunități, oamenii au avut ingeniozitatea de a utiliza un nume cu care se adresau unui individ sau, în lipsa lui, făceau referință la acesta. Numele unei persoane reprezintă, de fapt, un cuvânt sau mai multe, indicând o entitate oarecare, deseori fără a specifica sau a semnifica însușiri individuale. Doctrina definește, în general, numele ca fiind cuvântul ori cuvintele care individualizează persoana fizică în societate. În opinia lui Gh. Beleiu, numele este acel atribut de identificare a persoanei fizice care constă în dreptul omului de a fi individualizat, în familie și în societate, prin cuvintele stabilite, în condițiile legii, cu această semnificație [3, p. 312].

Numele de familie este un drept personal nepatrimonial, adică un drept indisolubil legat de persoana omului, care nu are valoare economică și nu poate fi exprimat în bani. Conținutul dreptului subiectiv la nume cuprinde prerogativele titularului de a-l purta, de a-l folosi, facultatea de a cere îndreptarea, rectificarea erorilor, a inexactităților strecurate în actele care cuprind numele, precum și dreptul de a se opune folosirii numelui său de către alte persoane [2, p. 281].

Se consideră că numele este, așadar, apelativul ce servește la desemnarea unei persoane fizice în viața juridică și socială, în vederea exercitării drepturilor și satisfacerii îndatoririlor sale, constituind, în același timp, un element esențial al personalității persoanei [23, p. 203-204].

În aceeași ordine de idei, în doctrina juridică se vorbește despre faptul că elementul secundar care se adaugă în general numelui este prenumele. Prenumele servește spre a-i deosebi pe purtătorii aceluiași nume. Totodată, prenumele apare astăzi ca un accesoriu necesar și obligatoriu al numelui de familie, de care se apropie atât de mult încât este supus acelorași reguli [9, p. 140-141].

Într-o definiție, regăsim că ***prenumele*** (care face parte din noțiunea de „nume” în sens larg, alături de numele de familie) este vocabula (cuvântul) sau vocabulele (grupul de cuvinte) care individualizează o persoană în familie sau în societate, deosebind-o de ceilalți membri ai familiei sau de alte persoane purtând (incidental) același nume de familie [15, p. 62].

Savantul V. A. Reasențev se pronunță asupra dreptului la prenume, ca fiind cel mai important drept subiectiv ce aparține persoanei fizice. Acesta determină realizarea tuturor drepturilor subiective, precum și a celor conexe. Autorul afirmă că în nici un caz omul nu poate

fi fără prenume sau să fie lipsit de acesta. Prenumele conferă reprezentarea personalității cetățeanului respectiv și constituie elementul important în determinarea statutului său social. La încheierea actelor juridice sau preluarea răspunderii pentru dauna cauzată etc. trebuie să fie cunoscut și specificat atât numele de familie, cât și prenumele persoanei concrete [29, p. 182-183].

În literatura de specialitate se specifică faptul că unele prenume nu se mai folosesc astăzi și au rămas doar înscrise în conținutul documentelor, altele s-au transformat în nume de familie în forma inițială sau în forme derivate și se transmit din generație în generație. Totodată, este firesc că în acțiunea de a clasifica numele de familie să se țină cont de numele de botez și nu invers.

Ca și numele de familie, prenumele este un drept personal, cu ajutorul căruia o persoană poate fi individualizată în cadrul familiei din care face parte.

Spre deosebire de numele de familie, care se poate modifica în urma modificării stării civile a unei persoane, prenumele nu este influențat în nici un fel de modificarea statutului civil. Persoana fizică are asupra prenumelui un drept subiectiv care are același conținut ca și dreptul subiectiv asupra numelui de familie [18, p. 363].

Prin urmare, efectuând o analiză a doctrinei de specialitate, am ajuns la concluzia că atributele de identificare ale persoanei fizice sunt drepturile primordiale ale acesteia, mai mult decât atât, persoana fizică este subiectul de drept interesat să fie identificat prin poziția de a fi titular al drepturilor ce-i revin și al obligațiilor care nu îi pot lipsi. Identificarea acestuia este inevitabilă atâta timp cât participă la cele mai diverse raporturi juridice de la naștere și până la moartea sa.

În **Capitolul 3**, intitulat „**Rolul organelor de stare civilă în individualizarea persoanei fizice**”, sunt analizate detaliat: numele, domiciliul și starea civilă, prin abordarea atât teoretică cât și practică a determinării personalității juridice a omului. O atenție deosebită, în acest capitol, a fost acordată cercetării înregistrării actelor de stare civilă: naștere, căsătorie, divorț, schimbarea numelui și/sau a prenumelui și decesul. Studiul minuțios al fiecărui compartiment are drept scop explicitarea în parte ale acestor instituții prin înfățișarea prevederilor legale cu privire la procedura de întocmire și eliberare a certificatelor de stare civilă.

La etapa actuală, art. 3 alin. (3) din Legea RM nr. 100/2001 stabilește că „actele de stare civilă oficializate conform ritualurilor religioase, până la instituirea sau reconstituirea organelor de stare civilă, și înregistrate conform legii în vigoare la data săvârșirii lor sunt recunoscute valabile fără a se cere să fie înregistrate la organele de stare civilă”.

Principalele evenimente din viața civilă a fiecărei persoane fizice sunt consemnate în documente oficiale – acte de stare civilă. Conform art. 7 alin. (1) din Legea nr. 100/2001,

„Pe baza actelor de stare civilă se eliberează certificate de stare civilă: de naștere, de căsătorie, de divorț, de schimbare a numelui și/sau a prenumelui - titularilor sau reprezentanților legali ai acestora; de deces - membrilor familiei, rudelor decedatului sau altor persoane îndreptățite”.

Totodată, considerăm primordial să atragem atenția la prevederile art. 4 alin. (7) din Legea nr. 100/2001: „Înregistrarea și transcrierea actelor de stare civilă ale cetățenilor Republicii Moldova care locuiesc în afara teritoriului țării se efectuează de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, în conformitate cu legislația acesteia”. Potrivit aceluiași act legislativ, la art. 15 alin. (4) identificăm un aspect important: „Funcțiile de supraveghere și control asupra activității misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova în domeniul înregistrării actelor de stare civilă sunt exercitate de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și Serviciul Stare Civilă”.

Actualmente, dreptul subiectiv de individualizare prin starea civilă cuprinde următoarele prerogative: posibilitatea omului de a se individualiza prin starea civilă; posibilitatea de a pretinde să fie individualizat, de către alții, prin starea sa civilă; posibilitatea de a apela, la nevoie, la concursul forței coercitive a statului. Ca o sumă a unor calități personale, starea civilă cuprinde mai multe elemente, dintre care unele privesc situația familială, inclusiv filiația și natura acesteia: din căsătorie; din afara căsătoriei; născut din părinți necunoscuți; adoptat; căsătorit; necăsătorit; divorțat; văduv; recăsătorit; rudă sau afîn cu cineva; sexul; vârsta; cetățenia; locul nașterii etc.

După cum se afirmă în literatura juridică de specialitate, starea civilă include numai calitățile inerente oricărei persoane fizice, dar nu și diverse profesii și funcții, chiar dacă acestea implică drepturi și obligații proprii. Starea civilă este determinată (fixată) de lege. Legea este cea care fixează starea civilă a unei persoane la nașterea acesteia, iar persoana nu poate să își modifice direct starea sa civilă, însă are posibilitatea de a îndeplini anumite acte care vor antrena schimbări în starea sa civilă. Nici o persoană fizică nu-și poate modifica starea civilă prin propria sa voință, ci numai indirect prin anumite acte (căsătorie, adopție, recunoașterea paternității etc.) săvârșite cu respectarea normelor legale. O persoană nu poate avea decât o singură stare civilă, elementele care formează conținutul stării civile constituie un tot întreg. Fiind un element al personalității, starea civilă are un caracter personal, nepatrimonial și nimeni nu poate renunța sau dispune de ea înstrăinând-o sau încheind orice alte tranzacții și nici nu o poate dobândi, modifica sau pierde prin trecerea timpului sau prin neuz [5, p. 7].

Starea civilă apare în temeiul *legii* și este condiționată de producerea unor fapte sau acte de stare civilă, la care putem raporta rudenia (art. 45 alin. (1) din C. fam.).

Faptele de stare civilă sunt nașterea și moartea persoanei fizice, aflate în legătură de interdependență cu capacitatea de folosință a persoanei fizice, aceasta din perspectiva faptului că art. 18 alin. (2) din C. civ. stabilește: „Capacitatea de folosință a persoanei fizice apare în momentul nașterii și încetează odată cu moartea”.

Actele juridice de stare civilă sunt operațiuni juridice care au ca impact modificarea stării civile (actul de căsătorie, actul de desfacere a căsătoriei sau actul de deces).

Hotărârile judecătorești pronunțate în soluționarea unor acțiuni de stare civilă sunt mecanisme care creează ori modifică starea civilă a persoanei fizice. În acest sens, potrivit art. 12 alin. 2 din Legea nr. 100/2001: „Întocmirea, rectificarea, completarea, reconstituirea ori anularea actelor de stare civilă în temeiul unei hotărâri judecătorești sunt opozabile oricărei persoane până la proba contrară”. La acest subiect, drept exemplu, ne servește instituția adopției, care este încuviințată de către instanța de judecată, potrivit prevederilor art. 31 alin. (8) din Legea nr. 99/2010: „Adopția se consideră încuviințată la data devenirii irevocabile a hotărârii judecătorești”.

Starea civilă a persoanei fizice se compune din actele și faptele de stare civilă (numite în literatura de specialitate ca izvoare de stare civilă). Starea civilă a unei persoane fizice este întărită doar prin actele de stare civilă care i se potrivește în fapt. În mod tradițional, un act de stare civilă este întocmit doar în urma constatării nașterii sau decesului persoanei fizice, respectiv actele de încheiere sau de desfacere a căsătoriei se înregistrează doar în urma consimțământului persoanelor.

Un mijloc important de identificare a persoanei fizice este și domiciliul, care este o relație de fapt între persoană și un loc, o relație care se stabilește prin libera voință a persoanei [1,p. 54]. Domiciliul constituie un atribut de identificare a persoanei fizice, față de alți subiecți individuali de drept civil, prin localizarea juridică a persoanei în raport cu locuința sa statornică sau principală, unde legea consideră că persoana este întotdeauna prezentă. Acest atribut nu poate fi decât un loc, stabilit, în spațiu; acest loc se cere a fi determinat printr-un criteriu obiectiv, nemișcător; un asemenea bun este construcția, care poate fi un bloc, o vilă, o casă, în care se află locuința persoanei. Indicarea corectă a locului unde se află locuința care întrunește cerința legală de a fi statornică, se face prin: localitate, stradă, număr (bloc, scară, etaj, apartament) [6, p. 374].

Reședința este și ea un atribut de identificare în spațiu a persoanei fizice, care apare ca un drept subiectiv nepatrimonial și care este ocrotit de lege. Reședința, deși este un drept subiectiv nepatrimonial ca și domiciliul, nu are importanța acestuia, dar are, de foarte multe ori, rolul domiciliului, fiind recunoscut de lege ca un atribut de identificare în spațiu a persoanei fizice. Tocmai în aceasta constă importanța juridică a reședinței. Reședința prezintă utilitate practică în

mai multe ramuri de drept, inclusiv în raporturile de drept civil, având uneori rolul domiciliului [12, p. 177-178].

În cele din urmă, evocăm faptul că la primele apariții și ulterior a evoluției societății, locuința persoanei a contribuit la faptul ca omul să realizeze trecerea de la nomad la sedentar, fiind luate în calcul anumite rațiuni de ordin economic, juridic, politic, social, demografic, care au influențat ca domiciliul să fie un atribut de identificare obligatoriu. Totodată, persoana fizică dispune de un spațiu determinat, unde se bucură de libertatea și intimitatea sa, iar necesitatea stabilirii domiciliului apare în contextul soluționării diferitelor probleme juridice.

Fără acest element important precum este domiciliul, persoana fizică nu poate fi identificată pe deplin în mediul social și, totodată, nu se poate bucura de drepturi și libertăți depline (în materia încheierii unor acte de stare civilă, în materie succesorală, în materia competenței instanțelor judecătorești etc.) [21, p. 239].

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Sintetizând analiza problemelor specifice privind identificarea persoanei fizice și a rolului organelor de stare civilă, desprindem următoarele considerații concluzive pe marginea tezei:

1) Studiarea atributelor de identificare ale persoanei fizice, prin prisma rolului organelor de stare civilă pentru înregistrarea acestora, a implicat problema științifică de determinare a domeniului disciplinei și a ramurii de drept, căreia îi este atribuită tema tezei de doctorat.

În urma examinării, în capitolul doi al tezei, a conceptelor juridice privind obiectul dreptului familiei, dreptului civil și administrativ, cu care tema investigației are tangență, am concluzionat că suntem în câmpul de studiu al *dreptului familiei*, care este o *ramură de drept autonomă*.

Realizarea unei sinteze a trăsăturilor dreptului familiei ne face să credem că este o ramură distinctă de drept, ca temei pentru aceasta poate servi faptul că, se bucură de o reglementare deosebită acele relații de familie, precum raporturile izvorâte din căsătorie, rudenie, adopție și cele analogice legăturilor de familie, care au condiționat apariția unei ramuri de drept autonome. Nu negăm faptul că dreptul familiei este în strânsă legătură cu dreptul civil, deoarece au ca bază instituții comune: actele de stare civilă; capacitatea civilă, numele soților și ale copiilor acestora; regimul juridic al bunurilor acestora etc. Deducem faptul că, după importanța instituțiilor reglementate de dreptul familiei, atât pentru fiecare individ în parte, cât și în genere pentru societate, a apărut necesitatea stringentă a unor reglementări specifice în domeniu, care să evidențieze trăsături distincte, scopul fiind unic – de a sprijini și consolida familia [20, p. 69].

2) Legiuitorul moldovean nu ne oferă o definiție a stării civile, ci doar stabilește că „starea civilă se dovedește cu certificatele de stare civilă eliberate pe baza actelor de stare civilă întocmite în modul prevăzut de lege, precum și cu actele de stare civilă propriu-zise, cu copiile sau extrasele din acestea” (art.12 alin. (1) din Legea nr. 100-XV din 26.04.2001 privind actele de stare civilă), această sarcină revenind doctrinei. Din aceste considerente, în capitolul 3 al prezentei lucrări, venim cu o propunere *de lege ferenda* în partea ce ține de completarea Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 cu art. 31¹ care să cuprindă definiția de *stare civilă* formulată de autorul tezei de doctorat.

3) Întocmirea *actelor de stare civilă* se realizează în urma apariției unor fapte juridice (naștere, căsătorie, divorț, deces) ceea ce dă naștere, modifică sau influențează încetarea drepturilor și obligațiilor în materie de stare civilă ale persoanei fizice. Pe când înscrierea mențiunilor pe actele deja întocmite în registrele de stare civilă reprezintă *înregistrări de stare civilă*, care intervin din necesitatea de a fixa și a face cunoscute schimbările apărute în starea civilă a persoanei fizice (descriș în conținutul paragrafului 3.1. al tezei). În urma modificării, rectificării sau completării actului de stare civilă, mențiunile au sarcina de a produce efecte în starea civilă a persoanei fizice (anularea sau nulitatea căsătoriei; stabilirea sau contestarea recunoașterii paternității; încuviințarea, anularea sau nulitatea adopției; înscrierea naționalității sau apartenenței etnice etc.).

4) Societatea modernă nu ar putea să-și exercite drepturile în materie de stare civilă fără acea constituire din prezent a sistemului *organelor de stare civilă*. Rolul acestor organe constă în marcarea celor mai însemnate evenimente și acțiuni, de natură să modifice starea civilă a persoanei fizice, prin intermediul unor acte autentice care se conțin în registre speciale. Aceste documente oficiale sunt actele de stare civilă, care se întocmesc de funcționari de stare civilă abilitați cu acest drept în condițiile prevederilor Legii nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă.

Supunem atenției faptul că menirea înregistrării de stat a actelor de stare civilă constituie fixarea faptelor juridice (naștere, căsătorie, desfacerea căsătoriei, schimbarea numelui și/sau prenumelui, deces) produse în viața persoanei fizice. Astfel, se efectuează precizarea exactă a timpului în care faptele juridice au avut loc și totodată, se completează elementele de identificare ale persoanei fizice (nume, domiciliu și starea civilă).

În acest context precizăm că investigațiile teoretico-științifice ale *atributelor de identificare ale persoanei fizice* înscrise în actele de stare civilă nu constituie un studiu distinct în literatura autohtonă, ceea ce ne-a determinat să ne preocupăm de analiza detaliată a acestui subiect. Totodată, distingem ideea că *certificatele de stare civilă servesc drept probe* ale

înregistrării actelor de stare civilă și se eliberează, titularilor sau persoanelor îndreptățite, în vederea identificării unei persoanei fizice concrete [21, p. 70].

5) Un alt mijloc primordial privind individualizarea persoanei fizice este *domiciliul*. Acest element contribuie la crearea și consolidarea familiei, a cărui sarcină de bază este identificarea persoanei într-un spațiu concret determinat, locul acesta fiind considerat unul de trai permanent. Nu negăm faptul că persoana poate avea mai multe locuri de trai, însă domiciliul se consideră locația de bază unde aceasta se regăsește. În legătură cu domiciliul este și reședința, un atribut nu mai puțin important care dispune de un caracter secundar și temporar. Atât domiciliul, cât și reședința sunt atribute de identificare prin intermediul cărora persoana fizică poate fi localizată, drept dovadă aceste informații se indică în actul de identitate în conformitate cu modul legal stabilit.

Examinarea doctrinei și activității practice din partea autorului tezei, în domeniul înregistrării atributelor de identificare ale persoanei fizice și impactului organelor de stare civilă, în acest sens, au permis materializarea a o serie de **recomandări de lege ferenda** ce pot fi luate în considerație la perfecționarea legislației în materie de stare civilă:

1) Un aspect ce trezește un interes deosebit în teza de doctorat este *starea civilă* a persoanei fizice, calificată ca atribut de identificare indispensabil, care cuprinde calități personale, cum ar fi: din căsătorie; din afara căsătoriei; născut din părinți necunoscuți; adoptat; căsătorit; necăsătorit; divorțat; văduv; recăsătorit; rudă sau afin; locul nașterii; cetățenia etc. Deși în literatura de specialitate este abordat subiectul în cauză, în legislație nu întâlnim o definiție a stării civile. Din raționamentele că aceasta este privită atât ca un atribut de identificare, cât și ca un drept al persoanei fizice, ne-am permis să formulăm o definiție pe care o propunem să fie inclusă ca art. 31¹ în Codul civil al Republicii Moldova, după cum urmează: „Starea civilă este poziția persoanei fizice, ca subiect de drepturi și obligații, de a se individualiza în familie și în societate, prin intermediul faptelor și actelor juridice, prin care se modifică statutul său civil”.

2) Identificarea persoanei este inevitabilă, de la naștere și până la deces oamenii participă la diverse raporturi juridice, ca urmare se cere individualizarea celor implicați prin: nume, domiciliu și starea civilă, acestea fiind atributele indispensabile fiecărei persoane fizice. Aceste atribute sunt calificate atât în literatura de domeniu, cât și în legislația noastră ca fiind drepturi (personale) nepatrimoniale. Credem că lexemul *personal* este unul nesemnificativ, ce dublează înțelesul de identificare a subiecților de drept în raporturile juridice, acesta fiind unul specific pentru fiecare persoană în parte. De aceea propunem introducerea unor modificări în legislația Republicii Moldova, începând cu art. 2 alin. (1) din Codul civil care să cuprindă următorul

conținut „Legislația civilă determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și nepatrimoniale conexe lor” cu excluderea ulterioară a termenului „personal” din cuprinsul Codului civil (art. 15; art. 55 alin. (1); art. 193 alin. (1), (2); art. 267 alin. (2); art. 280 lit. a); art. 1422 alin. (1); art. 1584; denumirea Cap. III *Drepturile reale și drepturile personale nepatrimoniale*, din Titlul II, și art. 1607), precum și din interiorul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 100/2001.

3) În lucrarea dată am sintetizat procedura de înregistrare de stat a actelor de stare civilă, în urma căreia se nasc raporturi juridice familiale ale persoanei fizice. În acest context am identificat următoarele divergențe: art. 54 alin. (1) din Codul civil al RM prevede că „Înregistrării de stat sunt supuse următoarele acte de stare civilă: a) nașterea; b) adopția; c) stabilirea paternității; d) încheierea căsătoriei; e) desfacerea căsătoriei; f) schimbarea numelui; g) decesul”.

Pe când la art. 4 alin. (3) din Legea nr. 100/2001 se menționează că „Organele de stare civilă asigură înregistrarea următoarelor acte de stare civilă: de naștere, de căsătorie, de desfacere a căsătoriei (de divorț), de schimbare a numelui și/sau a prenumelui, de deces”.

În urma acestei inconsecvențe începând cu 17 august 2001 (moment în care a intrat în vigoare Legea nr. 100/2001) și până în prezent, nu se întomesc acte de adopție și de stabilire a paternității, ci acestea au luat forma unor fapte juridice care se transpun în actul de naștere al copilului prin mențiuni, respectând prevederile art. 69 alin. (2) lit. b) și e) din Legea nr. 100/2001.

Așadar, pentru a evita divergențele menționate și a fortifica reglementarea corectă a normelor ce prevăd înregistrarea actelor de stare civilă, venim cu propunerea de a fi excluse lit. b) și c) din cuprinsul art. 54 al Codului civil al RM.

4) În materia dreptului familiei o temă specifică reprezintă *desfacerea căsătoriei*. Ne-am referit la aspectul formal al acestei proceduri de stare civilă. În urma parvenirii hotărârii instanței de judecată privind desfacerea căsătoriei, funcționarul abilitat din cadrul oficiului stare civilă va întocmi actul de divorț și va elibera certificatul de divorț în temeiul acestuia.

Reieșind din considerentele că hotărârea judecătorească privind desfacerea căsătoriei este irevocabilă, considerăm că în asemenea cazuri nu mai intervine necesitatea, în numele foștilor soți, de a mai face un demers către OSC pentru a primi certificatul de divorț. Susținem ideea că utilizarea în mod obișnuit a hotărârii instanței de judecată este suficientă pentru a dovedi starea civilă – divorțat. În cazul în care desfacerea căsătoriei are loc prin depunerea declarației comune a soților pe cale administrativă (la OSC), doar în asemenea cazuri să fie stabilită

obligativitatea eliberării certificatului de divorț. Prin urmare, în condițiile art. 69 alin. (1) din Legea nr. 100/2001 pe actul de căsătorie se va face mențiunea privind schimbarea stării civile a persoanei fizice și se va elibera un extras de pe actul de căsătorie, iar în rubrica „mențiuni” se va face această înscriere.

În acest sens, considerăm binevenită excluderea prevederilor legale care reglementează întocmirea actului de divorț ca urmare a emiterii hotărârii instanței de judecată, după cum urmează: Codul familiei (art. 39 alin. (2)); Legea nr. 100/200 (art. 41 lit. c; art. 42 alin. (2); art. 44 alin. (3); art. 45) și în conținutul Instrucțiunii din 21.01.2004 (pct. 91; 82; 95).

În cazul în care desfacerea căsătoriei are lor prin depunerea declarației comune a soților la oficiul stare civilă, credem că ar fi oportun, doar în asemenea circumstanțe să fie stabilită obligativitatea solicitării certificatului de divorț.

5) În studiul dat relatăm despre rolul organelor de stare civilă în individualizarea persoanei fizice prin intermediul actelor de stare civilă. Luând în considerare faptul că ține de sarcina organelor de stare civilă de a se ocupa de înregistrarea actelor de stare civilă, ne-am referit și la aspectele financiare la care sunt supuse aceste înscrieri. Nu negăm faptul că tarifele stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 738 din 20.06.2008 pentru aprobarea Nomenclatorului și tarifelor la serviciile prestate de către Serviciul Stare Civilă și oficiile stare civilă, precum și a Regulamentului cu privire la modul de formare și direcțiile de utilizare a mijloacelor speciale ar putea fi supuse modificărilor și la acest capitol suntem de părere că prevederea la anexa nr. 1, pct. 12: *Eliberarea F-28 privind lipsa registrelor de stare civilă* (conform Opisului arhivei registrelor de stare civilă al oficiului stare civilă respectiv) trebuie modificată. Întrucât eliberarea F-28 necesită, în marea majoritate a cazurilor, un timp foarte îndelungat și minuțios pentru a verifica informația solicitată, credem că este necesar de a fi eliberată contra cost.

Însă, actualmente - eliberarea repetată a *adeverințelor de naștere, F3NAa*, la adresarea *mamelor solitare* (datele despre tatăl copilului sunt înscrise la indicația mamei) se efectuează cu plată. Din considerentele că aceste documente sunt necesare pentru primirea unor îndemnizații pentru creșterea copiilor, aflați doar la întreținerea mamei, credem că asemenea solicitări necesită a fi realizate gratuit.

6) Analiza particularităților privind înregistrarea actului de naștere și în special, în partea ce ține de atribuirea numelui de familie copilului, venim cu propunerea de completarea alin. (2) art. 55 din Codul familiei al RM, cu cuvintele: *„sau numele ambilor părinți format prin conexare”*.

Astfel, aliniatul va avea următorul cuprins: *„Copilul dobândește numele de familie al părinților săi. Dacă părinții poartă nume de familie diferite, copilul va lua numele de familie al*

tatălui sau al mamei, *sau numele ambilor părinți format prin conexare*, în baza acordului comun al acestora”.

Credem că în situația în care părinții poartă nume de familie diferite, prezenta propunere *de lege ferenda* scutește problema alegerii numelui de familie cu care urmează a fi individualizat copilul în societate și totodată, este îndreptată spre asigurarea dreptului copilului de a purta numele de familie al ambilor părinți.

Atragem atenția asupra faptului că în urma analizei poziției doctrinei de specialitate și impactul organelor de stare civilă asupra fixării faptelor juridice atestate în viața persoanei fizice, teza de doctorat relevă propuneri *de lege ferenda*, care au fost expuse în concluziile generale și recomandări, acestea fiind distincte față de *Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative*, elaborat de Serviciul Stare Civilă și care se află la Ministerul Justiției pentru promovare.

Totodată, propunerile *de lege ferenda* ale drd. au fost depuse spre examinare în adresa Serviciului Stare Civilă și drept urmare, în baza avizului eliberat de instituția în cauză, vor fi luate în considerare la *Proiectul* menționat supra.

Intențiile cercetărilor de perspectivă sunt orientate spre elaborarea unui *Ghid al funcționarului de stare civilă din Republica Moldova*. Planificăm ca în cuprinsul acestui *Ghid* să realizăm o tratare teoretică a celor mai relevante subiecte din dreptul familiei.

Respectiv, propunem următoarea structură a acestuia: Introducere; Organizarea activității de stare civilă (sistemul organelor de stare civilă și atribuțiile funcționarilor de stare civilă); Întocmirea actelor de stare civilă și eliberarea certificatelor de stare civilă; Modificarea actelor de stare civilă; Reconstituirea și înregistrarea ulterioară a actelor de stare civilă; Anularea actelor de stare civilă și spețe concrete de soluționare a solicitărilor identificate din adresa persoanelor fizice în materie de stare civilă.

Subliniem că acest *Ghid* ar spori calitatea serviciilor prestate de către organele de stare civilă și, nu în ultimul rând, ar prezenta un suport pentru informarea cetățenilor privind problemele interesate.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Albu I. Dreptul familiei. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975. 378 p.
- 2) Baieș S., Roșca N. Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică. Chișinău: Cartier, 2004. 400 p.
- 3) Beleiu Gh. Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil. București: Universul Juridic, 2007. 600 p.
- 4) Cantacuzino M. B. Elementele dreptului civil. București: All Educational, 1998. 744 p.
- 5) Cebotari V. Dreptul familiei. Chișinău: Reclama, 2014. 342 p.
- 6) Cercel S. Drept civil. Persoana fizică. Craiova: Universitaria, 2007. 330 p.
- 7) Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 82-86/661 din 22.06.2002.
- 8) Codul familiei al Republicii Moldova nr. 1316 din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-48/210 din 26.04.2001.
- 9) Dogaru I., Cercel S. Drept civil. Persoanele. București: C. H. Beck, 2007. 353 p.
- 10) Legea nr. 100 din 26.04.2001 privind actele de stare civilă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 97-99/765 din 17.08.2001.
- 11) Legea nr. 99 din din 28.05.2010 privind regimul juridic al adopției. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 131-134/441 din 30.07.2010.
- 12) Lupan E. Drept civil. Persoana fizică. București: Lumina Lex, 1999. 288 p.
- 13) Lupan. E., Sztranyiczki S. Persoanele în concepția Noului Cod civil. București: Ed. C. H. Beck, 2012. 358 p.
- 14) Lupulescu D. Actele de stare civilă. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1980. 134 p.
- 15) Mureșan M., Fildan S. Drept civil. Persoanele. Cluj-Napoca: Cordial Lex, 2007. 274 p.
- 16) Pînzari V. Dreptul familiei. București: Universul Juridic, 2015. 638 p.
- 17) Rădescu D., Rădescu E., Stoican G. Dicționar de drept civil și proceduri civile. București: C. H. Beck, 2009. 887 p.
- 18) Trușcă P. Drept civil. Introducere în drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. București: Universul Juridic, 2010. 524 p.
- 19) Țaranu L., Cebotari V. Domiciliul - atribut distinctiv al persoanei fizice. În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 22 mai 2015. Academia de Administrare Publică. Chișinău: „Garomont Studio”, 2015. 237-239 p.

- 20) Țaranu L. Noțiunea legală a persoanei fizice și atributele de identificare ale acesteia. În: Revista Națională de Drept. Chișinău, nr. 4, 2015. 68-72 p.
- 21) Țaranu L. Caracterele juridice ale atributelor de identificare ale persoanei fizice. În: Revista Națională de Drept. Chișinău, nr. 7, 2015. 70-74 p.
- 22) Urs I., Angheni S. Drept civil. Partea generală. Persoanele. Vol. I. București: Oscar Print, 1997. 347 p.
- 23) Cornu G. Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens. Paris: Montchrestien, 1991. 574 p.
- 24) Hess-Fallon B. Simon A. M. Droit civil. Paris: DALLOZ, 2001. 394 p.
- 25) Juglart M., Piedelièvre A., Piedelièvre S. Cours de droit civil. Introduction. Personnes. Famille. Tome 1. Premier volume. Seizième édition. Paris: Montchrestien, 1999. 577 p.
- 26) Братусь С. Н., Орловски П. Е. Комментарии к Кодексу о браке и семье РСФСР. Москва: Юридическая литература, 1971. 245 с.
- 27) Красавчиков О. А. Советское гражданское право. Том 1. Москва: Высшая Школа, 1985. 123 ст.
- 28) Мальцман Т. Г. Совершение, исправление и аннулирование записей актов гражданского состояния. Москва: Юридическая литература, 1964. 100 с.
- 29) Рясенцев В.А. Советское гражданское право. Часть 1. Москва: Юридическая литература. 1986. 560 с.

Articole științifice publicate în reviste:

1. Țaranu L. *Noțiunea legală a persoanei fizice*. Revista Națională de Drept [Chișinău]. Nr. 4. 2015. 68-72. Categoria C. ISSN 1811-0770. (0,75 c.a.);
2. Țaranu L. *Caracterele juridice ale atributelor de identificare ale persoanei fizice*. Revista Națională de Drept [Chișinău]. Nr. 7. 2015. 70-74. Categoria C. ISSN 1811-0770. (0,67 c.a.);
3. Țaranu L. *Aspecte esențiale privind modul de înregistrare a actului de naștere*. Revista Națională de Drept [Chișinău]. Nr. 11. 2015. 67-70. Categoria C. ISSN 1811-0770. (0,52 c.a.);
4. Țaranu L. *Unele particularități privind înregistrarea de stat a actului de divorț*. Revista Națională de Drept [Chișinău], nr. 12, 2015, p. 68-70. Categoria C. ISSN 1811-0770. (0,45 c.a.);
5. Țaranu L. *Acțiunile de stare civilă – semnificație teoretică și valoare aplicativă*. Revista metodico-științifică trimestrială. Administrarea Publică [Chișinău]. nr. 1. 2014, 123-127. Categoria C. ISSN 1813-8489. (0,35 c.a.).

**Lucrări științifice publicate în materialele conferințelor
naționale și internaționale:**

1. *Țaranu L. Căsătoria – instituție distinctă a inventarului juridic.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 21 mai 2010. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Chișinău: Secția activitate editorială a Academiei de Administrare Publică. 2010, p. 154-156. ISBN 978-9975-4107-6-2. (0,32 c.a.);
2. *Țaranu L.; Romandaș N. Rolul contractului matrimonial în reglementarea relațiilor de căsătorie.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 24 mai 2011. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Chișinău: Secția editorial-poligrafică a Academiei de Administrare Publică. 2011, p. 114-116. ISBN 978-9975-4241-0-3. (0,32 c.a.);
3. *Țaranu L. Starea civilă în Republica Moldova – noțiuni și trăsături caracteristice.* În: Mat. ale ses. de com. șt. „Administrația statului Republica Moldova la 20 de ani de independență”. Institutul de Științe Administrative. Chișinău: „Elena-V.I.”, 2012, p. 405-410. ISBN 978-9975-106-73-3. (0,6 c.a.);
4. *Țaranu L. Caracteristica generală a relațiilor patrimoniale dintre soți.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Securitatea juridică și financiară a economiei în perioada de tranziție”. 24-25 mai 2012. Academia de economie și drept. Tiraspol: Litera, 2012, p. 397-401. ISBN 978-9975-9967-9-2. (0,32 c.a.);
5. *Țaranu L. Rolul sistemului organelor de stare civilă în implementarea legii privind actele de stare civilă.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 22 mai 2012. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Chișinău: Secția activitate editorială a Academiei de Administrare Publică. 2012, p. 37-39. ISBN 978-9975-4107-8-6. (0,35 c.a.);
6. *Țaranu L. Prenumele – mijloc de identificare a persoanei fizice.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 20 mai 2013. Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Chișinău: „Elan Poligraf”, 2013, p. 330-332. ISBN 978-9975-4241-5-8. (0,32 c.a.);
7. *Țaranu L. Originea și importanța numelui de familie.* În: Mat. ale mesei rotunde cu part. intern. consacrată celei de-a XX-a aniversări a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. „Protecția drepturilor omului: mecanisme naționale și internaționale: la 20 ani de la fondarea Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova”. 11 decembrie 2013. Chișinău: „Elan Poligraf”, 2013, p. 232-237. ISBN 978-9975-4241-6-5. (0,27 c.a.);
8. *Țaranu L. Comunicarea reciprocă a stării sănătății de către viitorii soți în legislația Republicii Moldova.* În: Mat. ale conf. cu part. intern. „Perpetua misiune a administrației publice de a fi în serviciul societății”. Institutul de Științe Administrative. Chișinău: Tipogr. „Elan Poligraf”, 2014, p. 605-609. ISBN 978-9975-66-390-8. (0,4 c.a.);
9. *Țaranu L. Cercetarea concepțiilor științifice privind sistemul autorităților de stare civilă – organe de primă importanță al administrației de stat.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 23 mai 2014. Academia de

- Administrare Publică. Chișinău: „Elan Poligraf”, 2014, p. 255-257. ISBN 978-9975-4241-9-6. (0,27 c.a.);
10. *Țaranu L. Înregistrarea actelor de stare civilă – aspecte reflectate în literatura de specialitate și în legislație.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 23 mai 2014. Academia de Administrare Publică. Chișinău: „Elan Poligraf”, 2014, p. 69-71. ISBN 978-9975-4241-9-6. (0,20 c.a.);
  11. *Țaranu L. Starea civilă – condiția juridică de identificare a persoanei fizice în familie și societate.* În: Mat. ale conf. cu part. intern. „Interacțiunea dreptului național și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”. Academia de Administrare Publică, Chișinău: „Garomont-Studio”, 2015, p. 196-203. ISBN 978-9975-115-68-1. (0,42 c.a.);
  12. *Țaranu L.; Romandaș N. Atributele de identificare ale persoanei fizice în societate și familie.* În: Mat. ale conf. șt. cu part. intern. „Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană”. Ediția I. Chișinău, 05 februarie 2015. Universitatea „Constantin Stere”. Iași: „Vasiliana 98”, 2015, p. 515-518. ISBN 978-973-116-404-5. (0,27 c.a.);
  13. *Țaranu L. Rolul organelor de stare civilă privind operarea procedurii de schimbarea numelui și/sau prenumelui persoanei fizice.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”. 27 februarie 2015. Academia de Administrare Publică. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2015, p. 283-288. ISBN 978-9975-115-62-9. (0,27 c.a.);
  14. *Țaranu L.; Cebotari V. Domiciliul - atribut distinctiv al persoanei fizice.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Teoria și practica administrării publice”. 22 mai 2015. Academia de Administrare Publică. Chișinău: „Garomont Studio”, 2015, p. 237-239. ISBN 978-9975-3019-3-0. (0,37 c.a.);
  15. *Țaranu L. Rolul autorității tutelare în procesul de nediscriminare a copiilor rămași fără ocrotire părintească.* În: Mat. ale conf. șt.-pract. cu part. intern. „Consolidarea administrației publice locale: Instrumente și mecanisme”. 3-4 decembrie 2015. Academia de Administrare Publică. Chișinău: „Garomont Studio”, 2015, p. 235-240. ISBN 978-9975-1155-86-5. (0,4 c.a.).
  16. *Țaranu L. Natura juridică a identificării persoanei fizice.* În: Mat. ale con. șt. „Orientări actuale în cercetarea doctorală ediția a IV-a”. 18 decembrie 2014. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți: Tipogr. „Indigou Color”, 2015. p. 242-247. ISBN 978-9975-3054-8-8. (0,4 c.a.).

ADNOTARE

ȚARANU Ludmila, „Atributele de identificare ale persoanei fizice și rolul organelor de stare civilă în domeniu”, teză de doctor în drept, Chișinău, 2016

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 222 de titluri, 158 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 21 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: persoană fizică, atribute de identificare, organe de stare civilă, nume de familie, prenume, domiciliu, drepturile copilului, adopție, subiect de drept, capacitate juridică.

Domeniul de studiu al tezei: dreptul familiei.

Scopul și obiectivele lucrării se materializează prin cercetarea, în esență, a instituției atributelor de identificare ale persoanei fizice, orientându-ne spre identificarea persoanei fizice prin nume, domiciliu, stare civilă, prin înscrierea acestora în componența actelor de stare civilă înregistrate de către organele de stare civilă. Analizând prevederile legislației actuale și a concepțiilor doctrinare, ne-am propus să completăm literatura juridică de specialitate cu un studiu care să reflecte modalitatea de organizare a instituțiilor de stare civilă, procesul de înregistrare a actelor de stare civilă, precum și particularitățile exercitării funcțiilor în materie de stare civilă de către oficiile de stare civilă. În urma cercetărilor efectuate și în contextul subiectelor enumerate mai sus, am venit cu propunerea privind introducerea definiției de „stare civilă” și perfecționarea continuă a activității organelor care asigură înregistrarea de stat a actelor de stare civilă.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în faptul că reprezintă o cercetare minuțioasă a activității organelor de stare civilă în determinarea naturii juridice și caracterelor juridice ale atributelor de identificare ale persoanei fizice. Studiul efectuat conferă acestei instituții o importanță deosebită, fiind tratată sub diverse aspecte: atât ca atribute (calități), cât și ca înscrieri (acte de stare civilă) de individualizare ale persoanei fizice. Elementul novator se exprimă prin studierea tendințelor actuale în activitatea organelor de stare civilă, însoțită de abordarea unor spețe care reflectă probleme atestate în procesul de înregistrare de stat a actelor de stare civilă și totodată, căile de soluționare a acestora.

Problema științifică rezidă în determinarea particularităților ce vizează procesul de înregistrare a atributelor de identificare ale persoanei fizice (numele, domiciliul, starea civilă) de către organele de stare civilă, având ca efect stabilirea locului și rolului actelor de stare civilă în materia dreptului privat al Republicii Moldova. Aceasta ne-ar permite de a demonstra necesitatea studierii instituției înregistrării actelor de stare civilă de către teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului familiei, în conjunctura în care aceștia au ca sarcină de a fixa acele acte și fapte juridice care creează, modifică sau sting, în condițiile legii, starea civilă a persoanei fizice.

În urma investigației efectuate, depistării unor lacune în legislație și practică, a fost creată o bază teoretică cu propuneri *de lege ferenda*, în scopul perfecționării și completării cadrului legislativ.

Semnificația teoretică, valoarea aplicativă a lucrării constă în studierea procedurii de înregistrare a actelor de stare civilă, acestea fiind pilonii primordiali în individualizarea persoanei fizice, precum și cercetarea conceptelor de stare civilă, care nu cunosc o tratare deosebită în literatura de specialitate, iar concluziile și propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi eficiente în ameliorarea legislației din domeniu.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile, recomandările și propunerile din lucrarea dată pot fi utilizate la modificarea și completarea legislației în vigoare a Republicii Moldova, la întregirea literaturii naționale de domeniu, precum și la utilizarea în activitatea didactică din instituțiile de învățământ, dar și la dezvoltarea științei în domeniul identificării persoanei fizice și ale organelor de stare civilă.

АННОТАЦИЯ

ЦАРАНУ Лудмила, «Идентификационные признаки физического лица и роль органов записи актов гражданского состояния в этой области», Кишинев, 2016 г.

Структура работы: введение, 3 главы, выводы и рекомендации, библиографический список из 222 названий, 158 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 21 научных работ.

Ключевые слова: физическое лицо, идентификационные признаки, органы записи актов гражданского состояния, фамилия, имя, место жительства, права ребенка, усыновление, субъект права, правоспособность. **Область исследования:** семейное право.

Цель и задачи работы состоят в исследовании сущности признаков физического лица посредством фамилии, места жительства, семейного положения, путём составления органами записи актов гражданского состояния соответствующих актов. Изучив положения действующего законодательства и доктринарные концепции, предлагаем дополнить юридическую литературу исследованием отражающим систему органов гражданского состояния, порядок регистрации актов гражданского состояния, а также особенности выполнения функций регистрации служащими органов гражданского состояния. В результате проведенных исследований, предлагаем ввести в юридический язык понятие «гражданское состояние» и продолжить постоянное улучшение работы органов регистрирующих акты гражданского состояния.

Научная новизна и оригинальность работы состоит в тщательном исследовании правовой природы и юридических характеристик идентификационных признаков физического лица. Проведенное исследование показывает особое значение этого института, который рассматривается с разных точек зрения: как атрибуты (качества), так и записи (акты гражданского состояния) индивидуализации физического лица. Новаторский элемент выражается в изучении современных тенденций в деятельности органов ЗАГ-са подкрепленный практическими примерами выражающими проблемы возникающие в процессе государственной регистрации актов гражданского состояния и пути их решения.

Научная проблема получившая решение, состоит в определении особенностей порядка правового регулирования идентификационных признаков физического лица (фамилия, имя и гражданское состояние) органами ЗАГ-са в деятельности по их государственной регистрации путем научного обоснования юридической природы и как результат установления места и роли актов гражданского состояния в системе частного права Республики Молдова. В этом контексте была продемонстрирована необходимость изучения института регистрации актов гражданского состояния теоретиками и практиками в области семейного права, в обязанности которых входит фиксация юридических фактов, являющихся основанием для возникновения, изменения или прекращения гражданского состояния физического лица. В результате проведенного исследования, выявления пробелов в законодательстве, создана теоретическая база и выдвинуты предложения «de lege ferenda», направленные на усовершенствование и дополнение действующего законодательства.

Теоретическое значение и практическая ценность работы состоят в изучении порядка регистрации актов гражданского состояния, являющимися основополагающими элементами в индивидуализации физического лица, а также в исследовании концепций гражданского состояния, которые не отражены в специальной литературе, а выводы и предложения могут быть полезны для улучшения законодательства в данной области.

Применение научных результатов. Выводы, рекомендации и предложения, содержащиеся в данной работе, могут быть использованы при внесении поправок и дополнений в действующее законодательство РМ, при пополнении национальной литературы в исследуемой области, а также в качестве дидактического материала при изучении института гражданского состояния в высших учебных заведениях.

ANNOTATION

TARANU Ludmila, „The identification attributes of the natural person and the role of the civil registry offices in the domain”, thesis of PhD in law, Chisinau, 2016

Thesis structure: an introduction, three chapters, conclusions and recommendations, a bibliography of 222 titles, 158 pages of basic text. The obtained results have been published in 21 scientific works.

Key words: natural person, identification attributes, civil registry offices, surname, given name, domicile, child's rights, adoption, subject of law, legal capacity.

Field of study: family law.

The goal and objectives of the thesis have been realized by a research of the essence of the institution of individual's identification attributes, focusing on identification of an individual by surname, domicile, civil status, by their entering in the civil status acts by civil registry offices. Having analyzed the provisions of effective legislation and doctrinal concepts, we have proposed to supplement the specialized legal literature with a research, which reflects the method of organization of civil status institutions, the procedure of registration of civil status acts and the peculiarities of fulfilling the functions in the civil status matter by the civil registry offices. As a result of researches performed and in the context of the above subjects, we have made a proposal concerning the introduction of the „civil status“ notion in the language of law and the utility of maintaining the offices which ensure the state registration of civil status acts in effective regulations.

The scientific novelty and originality of this work consists in the fact that it represents a detailed research of the activity of civil registry offices in determination of the legal nature and legal features of individual's identification attributes. The performed study confers a special importance on this institution being treated under different aspects: both as attributes (features) and as records (civil status acts) of natural person's individualization. The innovative element is expressed by the study of the current tendencies in the activity of the civil status bodies, accompanied by the approach of some cases which reflect the problems detected in the process of state registration of the acts of civil status and their solving ways.

The scientific problem solved consists in determination of peculiarities referring to the process of legal regulation of individual's identification attributes by the civil registry offices in the activity of their state registration, by scientific justification of legal nature, which results in determination of place and role of civil status acts in the matter of private law in the Republic of Moldova. In this context, we have demonstrated the necessity of a study by theoreticians and practitioners in the sphere of family law of the conjuncture in which they have a task of fixing these legal acts and deeds, which create, modify and extinguish the civil status of an individual in legal conditions. Upon creation of a theoretical basis with proposals *de lege ferenda*, it is reasonable to improve and supplement the legislative framework facilitating wide application of recommendations contained in this work.

The theoretical significance, applied value of this work consists in the study of the procedure of registration of civil status acts, which are the main pillars of natural person's individualization as well as study of concepts of civil status which have been given no special treatment in the specialized literature while the conclusions and proposals *de lege ferenda* may be efficient in improving the relevant laws.

Implementation of scientific results. The conclusions, recommendations and proposals made in this work may be used for amending the effective laws of the Republic of Moldova, for replenishing the national literature in this sphere, for using in the teaching activity in educational institutions and for developing the science in the sphere of individual's identification and civil registry offices.

ȚARANU LUDMILA

**ATRIBUTELE DE IDENTIFICARE ALE PERSOANEI FIZICE ȘI ROLUL
ORGANELOR DE STARE CIVILĂ ÎN DOMENIU**

SPECIALITATEA 553.04 – DREPTUL FAMILIEI

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 15 noiembrie 2016

Hârtie offset. Tipar laser.

Coli de tipar: 2.0

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tirajul 60 ex.

Comanda Nr. 141/16

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. A. Mateevici 60, MD-2009